

Svet podľa Kaczynského, Putina a Mečiara

Ak má politik talent zneužívať
komplexy a frustrácie ľudí,
je nebezpečný

Disident a šéfredaktor poľského
denníka Gazeta Wyborcza ADAM
MICHNIK hovorí o zášti v politike

Bola to chyba pilota, v tých pod-
mienkach nemal pristávať. Otázka je,
prečo napriek tomu pristál. Či preto, že

“ Keď nevyhráva
stále tá istá
strana, kým fungujú
demokratické
mechanizmy, tak je
dôvod na optimizmus.

sú ľudia, ktorí to potrebujú. Ja som bol presvedčený, že je to už na ústupe, že to bolo v prvej fáze transformácie, ale prečo teraz, to neviem. Ale s takým niečím sa stretávame nielen v postkomunistických krajinách, ale aj v západnej Európe. Ako Berlusconi v Taliansku. Je to klaun, ktorý nemá čo robiť na politickej scéne. Asi niečo zle funguje v tých demokratických mechanizmoch, politika je príliš vzdialená od ľudí. Raz za čas, keď sa môžu zapojiť do politiky, keď sú voľby, vtedy veľmi často hlasujú za toho, kto sa vie presadiť, hlasnejšie kričí a vie hovoriť jazykom, ktorému oni rozumejú.

Aj my sme tu mali politikov, ktorí rozdeľovali krajinu. Naposledy Robert Fico, ktorý je dnes v opozícii, ale stále je jeho strana najpopulárnejšia.

Disident a šéfredaktor poľského denníka Gazeta Wyborcza ADAM MICHNIK hovorí o zášti v politike a ľuďoch, ktorí nebezpečných politikov volia, pretože si so svojím životom nevedia poradiť. Recept na to nie je. Iba rozum.

Najprv sme sledovali, ako smútok po smolenskej tragédii zjednotil Poľsko, potom ako ho rozdelil boj o kríž obetiam pred prezidentským palácom...

Poľsko nezjednotil smútok, bolo to len spoločné prežívanie tragédie. Poľsko bolo pred tragédiou veľmi polarizované a keď niečo Smolensk zmenil, tak to bol spôsob súcitenia v ľuďoch, tá tragédia sa však vôbec neodzrkadlila v kultúre jazyka politikov. Kampaň Kaczyňského strany (Právo a spravodlivosť PiS - pozn. red.) pred prezidentskými voľbami mala dve podoby, jedna bola pokojná tvár Kaczyňského a druhá bola tvár novinárov, ktorí nadržiavali strane PiS a boli pekelné agresívni. Jeden z nich napísal: vy ste ho zabili, pohľadám vami (vládou - pozn. red.). A to, samozrejme, vyvolávalo reakcie na druhej strane.

Takže boj o kríž bol len pokračovaním?

To bolo šialenstvo. Nemôžete používať kríž ako bejzbalovú palicu, ktorou udierate protivníka. Kríž je jeden z obrazov toho, čo sa deje v Poľsku. Jazyk, ktorý používa Kaczyński, nemá nič spoločné s politickou debatou. Oni sú antisystémová strana, ktorá sa nevie zmestiť do pravidiel hry v právnom štáte. To je idea štátu, ako to vníma Putin alebo Lukašenko, alebo ako ju mal u vás Mečiar. A v tom prípade je demokracia fixiou. Podľa mňa Kaczyński vôbec neverí na demokraciu, on by chcel mať moc nad všetkými, nad médiami, nad parlamentom, nad súdnictvom, nad bankovníctvom.

Vyrovná sa Poľsko so smolenskou tragédiou?

Už sa vyrovnalo, samozrejme, že sa nájdú takí, čo povedia, že to Putin s Tuskom zabili prezidenta Lecha Kaczyňského. Myslím si, že sa nepatrí využívať túto tragédiu na bežnú politiku, majesť smrť by mal byť niečím, čo si ľudia majú vážiť.

Čo sa tam podľa vás stalo?

Bola to chyba pilota, v tých podmienkach nemal pristávať. Otázka je, prečo napriek tomu pristál. Či preto, že tam bol psychický nátlak... Pamätáte si na let do Gruzínska, keď prezident Kaczyński prikázal pilotovi, aby letel, ale on to odmietol a riešili to až v Sejm. Druhá verzia je, že nedostali presné informácie z kontrolnej veže na letisku v Smolensku. Nevie, ako to bolo, ale stopercentne viem, že to nebol žiadny ruský atentát a už vôbec to nebol atentát z poľskej strany. To je absurdné a tí, čo o tom hovoria, nemajú ani svedomie, ani rozum.

Povedali ste, že nenávisť ničí toho, kto nenávidí a neurobí nič tomu, koho nenávidíte. Aká hlboká je nenávisť v Poľsku?

Sám sebe som vtedy zakázal nenávidieť ľudí, pretože ten, kto nenávidí, je zlý a tomu, koho nenávidíte, tá nespraví. Radšej odpoviem na otázku, aký hlboký je jazyk nenávisť v Poľsku. Ten jazyk nenávisť existuje, ale je nesymetrický. Je jasné, že na strane vládnej Občianskej platformy (PO) sú ľudia, ktorí ho používajú, ale táto strana sa musí brániť, pretože na nich útočia. PiS hovorí, že jazyk nenávisť PO priviedol šialenca k vražde ich straníckeho kolegu, ale to je čistá manipulácia.

Bola za útokom nenávisť, ktorú cítit v politike?

Tažko povedať, bol to šialenec ako v prípade Olafa Palmeho či v prípade Švédskej ministerky zahraničia, či Kennedyho. Ale Kaczyński to po vražde ešte viac radikalizuje. Je to veľmi nebezpečný politik, má talent odvolávať sa na komplexy ľudí, na to, čo je tmavé v človeku, čo je frustrujúce a veľmi dobre vie, že liekom pre frustrovaných je ukázať im nepriateľa.

Prečo to ľuďom oslovuje?

Keby niekto vedel odpovedať na túto otázku, tak by dostal Nobelovu cenu. Poľsko je krajina úspechu, čo sa týka ekonomiky, nemali sme veľké problémy spojené s krízou, je to stabilná krajina. Prečo chce každý tretí Poliak hlasovať za stranu, ktorá smeruje k destabilizácii, tak to je otázka, na ktorú sa ťažko odpovedá. Môžeme hovoriť o rôznych príčinách, predovšetkým, že sa skončili naše preteky o vstup do EÚ a NATO. Po druhé, ľuďom sa menia ciele. Pre Poliak je neprijateľné, že polovica Paríža ide

Adam Michnik (1946)

Známy poľský esejista, historik, zakladateľ a súčasný šéfredaktor denníka Gazeta Wyborcza patril k vodcom legendárneho odborového hnutia Solidarity. Proti komunistom bojoval už jeho otec, ktorý strávil vo väzení osem rokov. Adama Michnika zatkl niekoľkokrát, odsedel si šesť rokov. V roku 1989 sa stal členom prvého postkomunistického parlamentu v Poľsku, v tom istom roku sa stal šéfredaktorom denníka Gazeta Wyborcza.

do ulíc, pretože prezident Sarkozy chce zdvihnúť dôchodkový vek na 62 rokov. Vznikol syndróm, taká frustrácia proti elitám ako v Amerike. V Poľsku tomu dokonca podlieha aj katolícka cirkev, ktorá používa veľmi tvrdé slová.

Prečo aj cirkev?

Ja tomu vôbec nerozumiem, ale bolo to vidieť počas prezidentskej kampane. Veď Komorowski nie je ani komunist, ani ľavičiar, celý život konzervatívny katolík, jedna manželka, päť detí. Prečo je on zlý a chovateľ mačiek je dobrý (Kaczyński)? Ten zlý duch v tandeme dvojčiek Kaczyňských bol vždy Jaroslaw. Lech bol viac emocionálny, nevedel som u neho toľko agresivity proti svetu ako u jeho brata. Vždy som hovoril, že Jaroslaw má rád všetkých ľudí

na svete s výnimkou všetkých mužov a žien.

Čo sa deje s krajinou, v ktorej sú politici, ktorí strašne nenávidia?

Rozdeľuje ju to a zasahuje do všetkých profesií, do rodín. Všetky skúšky sme doteraz zvládli, tak musíme aj túto, chceme byť optimista.

Keď sa robia prieskumy, ľudia povedia, že nemajú radi konflikty, ale prichádzajú ich politici, ktorí konfliktujú. Máte vysvetlenie?

To je otázka pre psychoanalytikov. Sú ľudia, ktorí si povedia, že demokracia je nanič, nech sem príde nejaký gazda a drží to všetko nakrátko, lebo sloboda znamená zodpovednosť za vlastný život, za seba. V totalitnom systéme berie štát zodpovednosť za vás a

Aj my sme tu mali politikov, ktorí rozdeľovali krajinu. Naposledy Robert Fico, ktorý je dnes v opozícii, ale stále je jeho strana najpopulárnejšia. Nová vláda vzbudila také veľké očakávania, že ani teraz nie sme veľmi spokojní. Politici bez nenávisťi akoby boli v nevýhode.

Koalícia niekoľkých strán je vždy ťažká a nová vláda vždy vzbudzuje veľké nové nádeje. Keď nevyhráva stále tá istá strana, kým fungujú demokratické mechanizmy, tak je dôvod na optimizmus. Bolo by zlé, keby tie mechanizmy prestali fungovať, čo sa stalo za Mečiaru u nás a u nás s dvojčkami Kaczyňskými. To už siahalo do úrovne, že nebolo dôležité, kto ako hlasuje, ale kto tie hlasy spočítava.

Prekvapila vás prvá žena na čele slovenskej vlády?

Ivetu Radičovú poznám ako múdru ženu, ktorá má úroveň. Veľmi som jej držal palce už v prezidentských voľbách. Bol som prekvapený, že na konzervatívnom Slovensku môže byť šéfom vlády žena. To svedčí o demokratickej zrelosti tejto krajiny.

Je nenávisť spojená s hospodárskou krízou?

Kríza vždy pomáha nenávisťi, ale nenávisť môže existovať aj bez krízy. Pozrite sa na slovensko-maďarské problémy, to je taký jazyk agresivity, že tomu nerozumiem.

Zo slovenskej či z maďarskej strany?

Z obidvoch, čítal som, čo hovoril Slota, to je strašný jazyk, ale aj na maďarskej strane je Jobbik polofašistická organizácia.

A čo Maďarsko a nenávisť v politike?

Uvidíme, ale som dosť pesimistický. Čítal som deklaráciu Viktora Orbána, jeho vizia je, že celý štát obsadí svojimi ľuďmi zo strany a to znamená zablokovanie demokratických mechanizmov zmien.

Aký je recept na nenávisť?

Neexistuje. Treba hľadať vo vlastnom rozume. Kebyten recept bol, už by sa používal. Už Starý zákon opisuje ľudské črty - nenávisť, zlo, dobro, lásku, a napriek tomu, že sa menia časy, stále to platí.

Miriam Zsilleová, Malgorzata Wojcieszynska